

I. D. SUCIU, REVOLUȚIA DE LA 1848—1849 ÎN BANAT

Editura Academiei Republicii Socialiste România,
București, 1968, 274 p.

Sărbătorirea a 120 de ani de la revoluția de la 1848 din țările române a prilejuit apariția unor importante lucrări dedicate evenimentului sărbătorit. Printre aceste lucrări se numără și monografia intitulată *Revoluția de la 1848—1849 în Banat*, elaborată de I. D. Suci, cercetător la Institutul de istorie „N. Iorga” din București.

Fundamentându-și lucrarea pe un bogat material bibliografic și documentar, cules din diferite studii, articole și lucrări, care abordează problema respectivă în general sau în special, precum și din diverse fonduri arhivistice și din presă, autorul a adus o contribuție valoroasă la cunoașterea amplă a evenimentelor revoluționare care au avut loc în Banat, în anii 1848—1849.

În partea introductivă a lucrării este făcută o analiză succintă a istoriografiei române cu privire la revoluția din Banat, începînd cu Alexandru Papiu-Ilarian, primul istoric român care s-a ocupat de această problemă, și sfîrșind cu lucrările apărute după 23 August 1944. Autorul arată un interes mai mare pentru revoluția românilor bănățeni după unirea din 1918, cînd s-a desăvîrșit unitatea politică a statului român, și relevă aprecierea justă dată acestei revoluții în literatura marxistă. În același timp sînt prezentate sintetic fondurile arhivistice din care au fost utilizate numeroase documente editate și inedite, cuprinzînd memoriile unor participanți direcți la revoluția din Banat, ca, de exemplu, Vukovics Sebó, precum și diverse jurnale cu însemnări zilnice din timpul acestei revoluții.

După cîteva considerații asupra istoriei Banatului, în cadrul cărora sînt reliefate principalele aspecte de ordin social-politic și cultural, începînd de la transformarea acestui teritoriu în pașalic turcesc în 1552, și pînă în ajunul anului revoluționar 1848, autorul se ocupă de manifestările revoluționare care au început în Banat în urma izbucnirii revoluției la Viena și Pesta în martie 1848, un loc important acordînd evenimentelor de la Lugoj, capitala comitatului Caraș.

Referindu-se la orientarea burgheziei române din Banat, autorul subliniază că, deși aceasta nu avea un reprezentant care să-i dea directive orien-

tative din punct de vedere social-național, pînă la eliberarea lui Eftimie Murgu, totuși pe măsură ce evenimentele de la Pesta au început să se precipite s-a cristalizat și un program de revendicări pentru românii din Banat și Ungaria. În acest program se cerea: 1) Înființarea unei unități administrative separate — Banatul Timișoarei, pusă sub conducerea unui ban român; 2) Despărțirea celor trei episcopii de mitropolia de la Carloviț și unirea lor cu episcopia ardeleană sub conducerea unui mitropolit român; 3) Alegerea mitropolitului și a episcopilor de către popor, prin deputați din rîndul preoților și al mirenilor; 4) Înființarea unui fond al clerului și seminariilor române de rit ortodox; 5) Limba de predare română în toate școlile românești etc.

O atenție deosebită acordă autorul celor două adunări ale românilor din Banat ținute la Lugoj la 4/16—5/17 mai și 15/27 iunie 1848, cererilor formulate în aceste adunări și care în linii generale se aseamănă cu cele din programul amintit mai înainte. Ocupîndu-se de adunarea de la Pesta din 3/15—9/21 mai 1848, a scos în evidență cele trei curente ale revoluționarilor bănățeni: a) burghezo-democrat, în frunte cu Emanoil Gojdu; b) democrat-revoluționar, grupat în jurul lui Eftimie Murgu, care se situa pe pozițiile cele mai avansate, reprezentînd interesele maselor țărănești și ale micii burghezii; și c) al celor cu o atitudine de rezervă totală pînă în octombrie 1848, condus de frații Andrei, Eugen și Petru Mocioni.

Figura democratului revoluționar Eftimie Murgu este bine conturată în monografia pe care o prezentăm, autorul urmărind activitatea acestuia atît înainte, cît și în timpul revoluției de la 1848—1849 din Banat. El este conducătorul principal al revoluției bănățene și autorul cererilor formulate de români în adunarea populară de la Lugoj, din 15/27 iunie 1848: 1) Înființarea unei armate populare române prin înarmarea poporului; 2) Numirea lui Eftimie Murgu căpitan al acestei armate; 3) Recunoașterea limbii române ca limbă oficială a tot Banatul; și 4) Independența bisericii române din Banat.

Un capitol special este rezervat revendicărilor țărănimii bănățene în primele trei luni ale revoluției, evidențiindu-se: a) Nemulțumirile împotriva nemeșilor și a autorităților comitatense și b) Rezerva românilor față de garda națională maghiară.

Un loc important în monografia elaborată de I. D. Suciu îl ocupă lupta revoluționarilor bănățeni pentru unitate politică și activitatea desfășurată de deputații românilor din Banat în parlamentul de la Pesta în aceeași direcție, remarcîndu-se aportul lui Eftimie Murgu și Aloisiu Vlad. În acest capitol sînt relevate și legăturile dintre revoluționarii bănățeni cu cei din Țara Românească și în special cu Nicolae Bălcescu și A. G. Golescu. Nu este neglijată nici lupta dusă pe cale parlamentară pentru realizarea programului de la Lugoj.

Un spațiu destul de larg este rezervat și altor probleme legate de revoluția din Banat, cum ar fi: opoziția țaranilor față de legea recrutării; ascuțirea contradicțiilor între intelectualii bănățeni și guvernul maghiar; ridicarea gloatelor și ocuparea centrelor mai importante din Banat (Timișoara, Lugoj, Reșița etc.) de către imperiali; acțiunea comună a românilor din

Banat cu românii din Transilvania ; reocuparea Banatului de trupele maghiare și ultima încercare de unire a forțelor revoluționare ; reprimarea revoluției și represaliile dezlănțuite de habsburgi împotriva românilor bănățeni în frunte cu Eftimie Murgu.

Monografia *Revoluția de la 1848—1849 în Banat*, însoțită de o bogată listă bibliografică, de un indice, de o listă cu ilustrații, cuprinzând portretele celor mai de seamă revoluționari, diferite aspecte din timpul revoluției, fotocopii ale documentelor mai importante, precum și o hartă a Banatului (urmărind desfășurarea revoluției din anii 1848—1849) constituie pentru profesorii din învățământul de cultură generală un valoros instrument de muncă. Pe de o parte, îi ajută să-și lărgescă orizontul profesional cu date noi privind revoluția bănățeană și, pe de alta, le oferă un bogat și valoros material didactic pe care-l pot utiliza în clasă.

I. GH. ȘENDRULESCU